

แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ
กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษที่ 5
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
GUIDELINES FOR MANAGEMENT THE STUDENT SUPPORT SYSTEM OF SPECIAL
EDUCATION CENTER EDUCATIONAL MANAGEMENT EFFICIENCY
PROMOTION NETWORK GROUP 5 UNDER SPECIAL EDUCATION BUREAU

อัญชลี พลศักดิ์¹ และ นิพนธ์ วรรณเวช²

Anchalee Palasak^{1*} Nipon Wonnawed²

¹นักศึกษาศาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

¹²Department of Educational Administration, Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand

*Corresponding Author E-mail : unchalee1002@hotmail.com

วันที่รับบทความ 7 ธันวาคม 2567

วันแก้ไขบทความ 10 ธันวาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ 20 ธันวาคม 2567

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ และ 2) แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษที่ 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้ดูแลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษที่ 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 118 คน จาก 6 ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 และประเด็นคำถามการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา รองลงมาคือ ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ มีดังนี้ 2.1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า สถานศึกษาควรมีการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลด้วยวิธีการที่เหมาะสมหลากหลาย 2.2) ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า สถานศึกษาควรมีการจำแนกคัดกรองนักเรียนตามแนวทาง/เกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด 2.3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก พบว่า มีแผน/โครงการ/กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาเด็กและมีการนำไปปฏิบัติ 2.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่า มีการให้คำปรึกษาเบื้องต้น จัดกิจกรรมซ่อมเสริม มีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างทันเหตุการณ์ และ 2.5) ด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า สถานศึกษาควรมีเครือข่ายการส่งต่อภายในและภายนอกโรงเรียน มีการส่งต่อภายในและหรือภายนอกพร้อมกับข้อมูลผลการช่วยเหลือเบื้องต้น

คำสำคัญ (Keywords) : แนวทางการบริหารการจัดการ, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, ศูนย์การศึกษาพิเศษ

Abstract

This research aimed to 1) study the management the student support system of special education center and 2) guidelines for management the student support system of special education center educational management efficiency promotion network group 5 under special education bureau The samples used in the research were 118 school administrators and Teacher administrators take care of and help students in center educational management efficiency promotion network group 5 under special education bureau. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire with content validity value is 1.00 and reliability 0.98 and group discussion questions. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and Content Analysis.

The findings : 1) The overall management the student support system, is at a high level. When considering each aspect, it was found to be at a high level in every aspect. The average values, ranked from highest to lowest, are prevention and problem solving, followed by student referrals, student promotion and development, knowing students individually, and knowing students individually. 2) Guidelines for management the student support system, found that: 2.1) In terms of knowing students individually, it was found that the educational institution should collect student data individually with appropriate 2.2) In terms of student screening, it was found that the educational institution should classify and screen students according to the guidelines/criteria set by the educational institution, and use the results from classifying. 2.3) In terms of student promotion and development, it was found that there was a plan/project/activity to promote student development and the plan was implemented, and student development activities were organized that were consistent with the information on student screening results of the educational institution. 4) In terms of problem prevention and problem solving, it was found that initial consultations were provided, remedial activities were organized, communication was made with parents in a timely manner, and activities were organized to promote mutual care. 5) in terms of referring students, it was found that educational institutions should have a referral network inside and outside the school with internal.

Keywords : Guidelines for Management, Student support system, Special education center

บทนำ (Introduction)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้น มุ่งหวังให้ผู้เรียน มีพัฒนาการแบบองค์รวม กล่าวคือ ให้เป็นคนดี คนเก่ง คนมีความสุข อีกทั้งสภาพสังคมที่มีความเป็นสากลและสลับซับซ้อนมากขึ้น ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นไปอย่างรวดเร็วฉับพลัน จึงมีเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาเข้ามาเกี่ยวข้องกับผู้เรียนของเราอย่างมากมาย โดยที่การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการได้พิจารณาจากการดำเนินงานขององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนหลายแห่ง ซึ่งร่วมกันจัดการศึกษาในหลายรูปแบบ ทั้ง การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือผู้มีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ ดังนั้น การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ได้จัดการศึกษาให้ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2555) ซึ่งศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 5 นั้น ประกอบด้วย 6 จังหวัด ดังนี้ 1) ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี 2) ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดราชบุรี 3) ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดเพชรบุรี 4) ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสมุทรสงคราม 5) ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ 6) ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

การพัฒนาให้คนพิการเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจสติปัญญาความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังไว้ โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งนอกจากส่งผลกระทบต่อผู้คนที่เชิงบวกแล้ว ในเชิงลบก็มีปรากฏเช่นกัน เป็นต้นว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมหรืออื่น ๆ ที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ภาพรวมของความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะบุคลากรและครูทุกคนในโรงเรียน จึงเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการ ต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด มีความรัก ความเมตตาต่อศิษย์ และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้เจริญเติบโต เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป (กรมสุขภาพจิต, 2546)

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบหนึ่งอย่างมีขั้นตอนในการดำเนินการ และเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมือ

อย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมจากสถานศึกษา ซึ่งเป็นนโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ใช้เป็นมาตรการในการสนับสนุน ส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้สถานศึกษามีมาตรฐาน โดยการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการจัดระบบความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ มีการส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขปัญหา ตลอดจนป้องกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองชุมชนและองค์กร ทำให้เด็กได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามปัญหา ท้องถิ่น (เบญจวรรณ นุ่นทอง, สมพร เรืองอ่อน และวันฉัตร ทิพย์มาศ, 2561)

จากการที่ได้สังเคราะห์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 5 พบว่า มีนักเรียนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาหย่าร้าง ปัญหาด้านเศรษฐกิจ บิดามารดาอยู่ต่างจังหวัดนักเรียนต้องอาศัยอยู่กับญาติพี่น้อง สภาพเช่นนี้ทำให้นักเรียนว่าเหว มีความรู้สึกขาดความอบอุ่นมีผลกระทบต่อด้านการเรียน ผลการเรียนตกต่ำ จากปัญหาดังกล่าวเป็นผลมาจากการบริหารการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดประสิทธิภาพ และการดำเนินงานที่ไม่เป็นระบบ จึงต้องพยายามหาวิธีที่จะช่วยเหลือและป้องกันปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข ประสบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงถือเป็นภาระงานสำคัญของสถานศึกษาที่ต้องกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน มีกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ประสานความร่วมมือจากผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม ดังนั้น ภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด ด้วยความรักและเมตตาต่อศิษย์ทุกคน ผลจากการดำเนินงานจากความร่วมมือจากทุกฝ่ายจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เจริญเติบโตงอกงามเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2552)

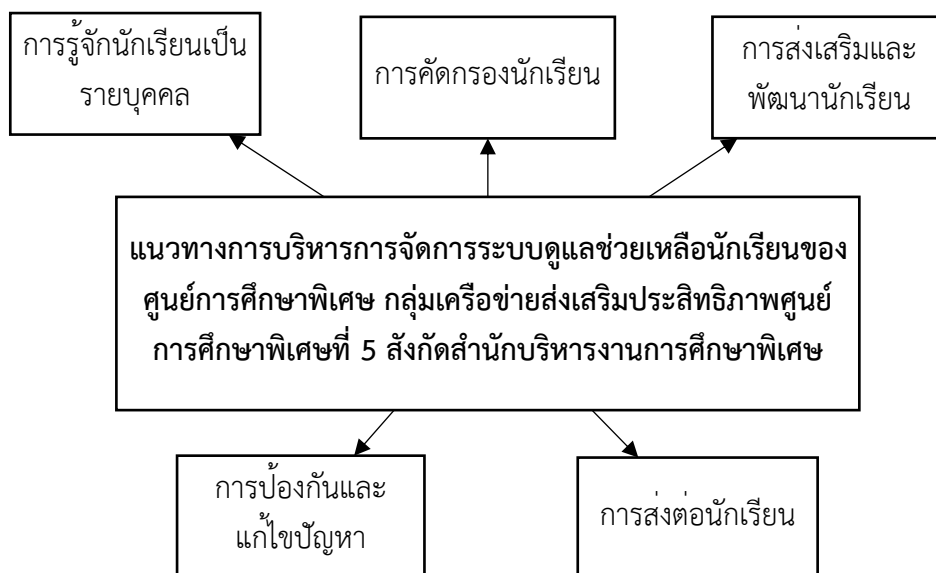
จากสภาพปัญหาดังกล่าวนั้นมีการบริหารงานที่ขาดประสิทธิภาพที่ดี ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพ ศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายที่ 5 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยการศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่ปรึกษาในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามองค์ประกอบในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียนด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ปัญหานักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน รวมไปถึงแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้เข้ากับศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพ ศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายที่ 5 ได้มีแนวทางในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง

ได้ร่วมมือกันช่วยเหลือดูแลนักเรียนให้มีพัฒนาการก้าวหน้าในทุกด้าน สามารถปรับตัวแก้ปัญหาพัฒนาตนเองให้ประสบความสำเร็จและอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษที่ 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษที่ 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้ดูแลระบบช่วยเหลือนักเรียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 5 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 171 คน จาก 6 ศูนย์การศึกษาพิเศษ
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้ดูแลระบบช่วยเหลือนักเรียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 5 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 118 คน ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ค่าระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 โดยใช้การสุ่มกลุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified

random sampling) ตามกลุ่มเครือข่ายการศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายที่ 5 และผู้ให้ข้อมูลสำคัญการสนทนากลุ่มจำนวน 8 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

1.3 การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน ซึ่งเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูผู้ดูแลระบบช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 6 คน ในศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 5 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถามแนวทางการบริหารการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษที่ 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาโดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้รับการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิตามขั้นตอนอย่าง สมบูรณ์โดยคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง ผลปรากฏว่าข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 25 ข้อ นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วไปทดลองใช้ (Tryout) กับครูผู้ดูแลระบบช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่า ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) เท่ากับ 0.99

2.2 ประเด็นคำถามการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษที่ 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อนักเรียน

3. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางออนไลน์และประสานงานทางโทรศัพท์ในการติดตามเก็บแบบสอบถามจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้ดูแลระบบช่วยเหลือนักเรียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษที่ 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนเพื่อแจกให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และบุคลากรในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 118 ชุด โดยกำหนดเวลาในการตอบแบบสอบถามและกลับคืนให้ผู้วิจัยทางไปรษณีย์ และผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเอง ได้รับกลับคืนมา จำนวน 118 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การบริหารการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษที่ 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean หรือ $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ S.D.)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษที่ 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย (Research Results)

การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษที่ 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษที่ 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา รองลงมาคือ ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ดังปรากฏตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษที่ 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม

การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.12	0.54	มาก
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.14	0.53	มาก
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.31	0.34	มาก
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.33	0.46	มาก
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.32	0.51	มาก
รวม	4.25	0.31	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษที่ 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{X}=4.34$) รองลงมาคือ ด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X}=4.32$) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\bar{X}=4.31$) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X}=4.14$) และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X}=4.12$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษที่ 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ดูแลระบบช่วยเหลือนักเรียนจำนวน 8 ท่าน สรุปสาระสำคัญและรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้
 - 1.1 สถานศึกษาควรมีการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลด้วยวิธีการที่เหมาะสมหลากหลาย
 - 1.2 ให้ครูผู้รับผิดชอบมีการศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลนักเรียนรายบุคคล/รายกลุ่ม/ระดับชั้น/ระดับสถานศึกษา
 - 1.3 สถานศึกษามีการนำข้อมูลไปใช้ในการส่งเสริมพัฒนาช่วยเหลือนักเรียน
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้
 - 2.1 สถานศึกษาควรมีการจำแนกคัดกรองนักเรียนตามแนวทาง/เกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
 - 2.2 มีการสรุปผลการจำแนกคัดกรองนักเรียนครบทุกคน
 - 2.3 มีการสรุปผลการจำแนกคัดกรองนักเรียนเป็นระดับชั้นและระดับโรงเรียน
 - 2.4 มีการนำผลที่ได้จากการจำแนกคัดกรองนักเรียนมาจัดทำสารสนเทศระดับ สถานศึกษา และนำไปใช้ในการแก้ปัญหาส่งเสริมพัฒนานักเรียน
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้
 - 3.1 มีแผน/โครงการ/กิจกรรม ส่งเสริมพัฒนานักเรียนและมีการนำแผนไปปฏิบัติ
 - 3.2 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนานักเรียนที่สอดคล้องกับสารสนเทศผลการ คัดกรองนักเรียนของสถานศึกษา
 - 3.3 มีการจัดกิจกรรมโฮมรูมอย่างต่อเนื่องช่วยเหลือและพัฒนานักเรียน
 - 3.4 มีการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) โดยครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น และผู้ปกครอง ร่วมกันวางแผนทางในการดูแล
 - 3.5 มีการติดตามพฤติกรรมจากการช่วยเหลือส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
 - 3.6 มีการประเมินสรุปและรายงานผลการดำเนินงาน
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหามีแนวทางดำเนินการ ดังนี้
 - 4.1 มีการให้คำปรึกษาเบื้องต้น
 - 4.2 มีการจัดกิจกรรมซ่อมเสริม
 - 4.3 มีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างทันเหตุการณ์
 - 4.4 มีกิจกรรมและ/หรือการจัดการเรียนรู้เพื่อป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา เช่น เพศศึกษา ประสิทธิภาพการเรียนรู้ตกต่ำ ผู้มีความสามารถพิเศษและผู้มีความต้องการพิเศษ ภาวะซึมเศร้า ภาวะทุพโภชนาการ ขาดแคลน ด้อยโอกาส การขาดทักษะทางสังคม การใช้จ่ายในทางที่ผิด สารเสพติด การกลั่นแกล้งรังแก และการใช้ความรุนแรง การลักขโมย การหมกมุ่นกับเกมและการพนัน ฯลฯ
 - 4.5 มีกิจกรรมส่งเสริมการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่มเพื่อนนักเรียนอย่างหลากหลายตามสภาพปัญหา เช่น เพื่อนช่วยเพื่อน พี่ดูแลน้อง ฯลฯ

4.6 นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหาได้รับการป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไขให้มีพฤติกรรมดีขึ้น

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

5.1 มีเครือข่ายการส่งต่อภายในและภายนอกโรงเรียน

5.2 มีการส่งต่อภายในและ/หรือภายนอกพร้อมกับข้อมูลผลการช่วยเหลือ เบื้องต้น

5.3 มีการติดตามประเมินผล สรุปรายงานงานผลการส่งต่อ

5.4 มีการปรับปรุงพัฒนาการส่งต่ออย่างมีระบบ

5.5 มีเครือข่ายสหวิชาชีพที่มีการจัดตั้ง มีแผนดำเนินงาน และมีกิจกรรมการประสานงาน การร่วมดำเนินงานป้องกัน แก้ไข และส่งเสริมดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษที่ 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษที่ 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปรึกษามีเทคนิควิธีในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้ตรงจุด ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างชัดเจน โดยเน้นการปฏิบัติจริง และมีการประเมินติดตาม และรายงานผลความก้าวหน้าแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบอย่างเป็นระบบ ประสานงานกับผู้ปกครองอย่างเร่งด่วนเมื่อมีการส่งต่อนักเรียน มีการบันทึกปัญหาและพฤติกรรมของนักเรียนอย่างละเอียดก่อนส่งต่อให้กับครูที่ดูแล เพื่อดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป และสถานศึกษามีการวางแผนการส่งต่อนักเรียนอย่างเป็นระบบ ทั้งการส่งต่อภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา ทั้งนี้ครูมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคลตามระดับความสามารถของนักเรียน สถานศึกษาได้จัดทำปฏิทิน แผนปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาเด็กตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นประจำทุกปี ครูและบุคลากรในโรงเรียนได้ปฏิบัติตามแผนปฏิทินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาเด็กที่วางไว้ตามขั้นตอน ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) กำหนดว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่มุ่งให้การคุ้มครอง ป้องกันดูแล แก้ไขให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียนอย่างมีแบบแผนและมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข มีสมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะชีวิตมีภูมิคุ้มกันอย่างเหมาะสมและเพียงพอต่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัยจากสภาวะวิกฤตต่าง ๆ ได้ จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของปรมาภรณ์ สนิธิ (2560) เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า การดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับ

ประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับถวิลรัตน์ อาษาดี (2560) ศึกษาเรื่องสภาพและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนพานทองสหภาพชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กรณีศึกษาโรงเรียนพานทองสหภาพชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 5 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า สถานศึกษาควรมีการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลด้วยวิธีการที่เหมาะสม หลากหลาย โดยมีการศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลนักเรียนรายบุคคล/รายกลุ่ม/ระดับชั้น/ระดับสถานศึกษา และมีการนำข้อมูลไปใช้ในการส่งเสริมพัฒนาช่วยเหลือนักเรียน จัดทำแผนและปฏิทินปฏิบัติงาน การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเตรียมความพร้อม ครูมีการดำเนินงาน เก็บรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ และครูมีการสรุปและรายงานผลการดำเนินงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อีกทั้งสถานศึกษาควรมีการจัดการประชุม วางแผนคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา สร้างความตระหนักให้มีความรู้คำแนะนำ วิธีการดำเนินการแก่ครูผู้ปฏิบัติในการทำแบบเยี่ยมบ้านของนักเรียน ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของเจตบดีรินทร์ บุญญรัตน์ (2565) ได้ศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า สถานศึกษาควรมีการสร้าง ความเข้าใจในการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลที่ตรงกัน และสอดคล้องกับไพบุลย์ เด่นสว่าง (2564) ได้ศึกษาการดำเนินงานและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ครูมีเครื่องมือหลากหลายประเภทที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างครบถ้วน ครูที่ปรึกษาดำเนินการเยี่ยมบ้านนักเรียนครบทุกคน และดำเนินการศึกษานักเรียนที่มีปัญหาเป็นรายกรณีทุกครั้ง โรงเรียนดำเนินการประชุมครูโดยยึดหลักการคัดกรองนักเรียนตามคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า สถานศึกษาควรมีการจำแนกคัดกรองนักเรียนตามแนวทาง/เกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด มีการสรุปผลการจำแนกคัดกรองนักเรียนครบทุกคน มีการสรุปผลการจำแนกคัดกรองนักเรียนเป็นระดับชั้นและระดับโรงเรียน มีการนำผลที่ได้จากการจำแนกคัดกรองนักเรียนมาจัดทำสารสนเทศระดับ สถานศึกษาและนำไปใช้ในการแก้ปัญหาส่งเสริมพัฒนานักเรียน จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของไพบุลย์ เด่นสว่าง (2564) ได้ศึกษาการดำเนินงานและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนดำเนินการ

คัดกรองนักเรียนโดยแบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ครูฝ่ายกิจกรรมนักเรียนมีการสำรวจและแบ่งกลุ่มนักเรียนตามความสนใจและความต้องการของนักเรียน โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน โดยกิจกรรมดังกล่าวนี้ นักเรียนได้แสดงความสามารถอย่างหลากหลาย และสอดคล้องกับเจตปตินทร์ บุญญรัตน์ (2565) ได้ศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน สถานศึกษาควรใช้การประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจและให้ความรู้ในการใช้เกณฑ์การคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนสถานศึกษาควรมีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนและส่งเสริมพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน สถานศึกษาควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับบุคลากรในสถานศึกษา ให้ความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะด้านการส่งต่อนักเรียน สถานศึกษาควรมีการประชุมวางแผนในการส่งต่อนักเรียนและแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศติดตามประเมินผลการส่งต่อนักเรียน

2.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีแผน/โครงการ/กิจกรรม ส่งเสริมพัฒนานักเรียนและมีการนำแผนไปปฏิบัติ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนานักเรียนที่สอดคล้องกับสารสนเทศผลการ คัดกรองนักเรียนของสถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมโฮมรูมอย่างต่อเนื่องช่วยเหลือและพัฒนานักเรียน มีการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) โดยครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น และผู้ปกครอง ร่วมกันวางแผนในการดูแล มีการติดตามพฤติกรรมจากการช่วยเหลือส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของ นักเรียนอย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินสรุปและรายงานผลการดำเนินงาน จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตา พงษ์สวัสดิ์ (2561) ศึกษาเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ได้แก่ ทีมงานได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรชี้แจงให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยการประชุมผู้ปกครองและอธิบายถึงความสำคัญของแนวทางส่งเสริมและพัฒนา เพื่อผู้ปกครองจะได้ทราบพฤติกรรมของนักเรียน และแนวทางส่งเสริมพัฒนาพฤติกรรมของบุตรหลานร่วมกันกับครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองท่านอื่น ๆ และโรงเรียนควรมีการพัฒนาจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อย และการพัฒนาปรับปรุงตนเอง ทีมประสานได้ให้ข้อเสนอแนะว่า โรงเรียนควรเพิ่มความสำคัญโดยให้ครูประจำชั้น หรือครูที่ปรึกษาสำรวจความต้องการในการจัดกิจกรรมของนักเรียน เช่น จัดโครงการส่งเสริมกิจกรรมชุมนุมตามความถนัด ตามความสามารถให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนให้มากขึ้น ทีมทำได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ครูที่ปรึกษาควรดำเนินการจัดกิจกรรมแสดงความสามารถของนักเรียนอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อพัฒนาความสามารถและการสร้างคุณค่าให้ผู้เรียน โดยจัดโอกาสและสรรหาเวทีให้ผู้เรียนได้แสดงผลงาน แสดงความสามารถให้ผู้อื่นได้รับรู้ได้ชื่นชม ภาคภูมิใจ และสร้างคุณค่าให้กับผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นพบความสามารถของตนเอง มีความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง

2.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน พบว่า มีการให้คำปรึกษาเบื้องต้น มีการจัดกิจกรรมซ่อมเสริม มีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างทันเหตุการณ์ มีกิจกรรมและ/หรือการจัดการเรียนรู้เพื่อป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา เช่น เพศศึกษา ประสิทธิภาพการเรียนรู้ตกต่ำ ผู้มี

ความสามารถพิเศษและผู้มีความต้องการพิเศษ ภาวะซึมเศร้า ภาวะทุพโภชนาการ ขาดแคลน ด้อยโอกาส การขาดทักษะทางสังคม การใช้ยาในทางที่ผิด สารเสพติด การกลั่นแกล้งรังแก และการใช้ความรุนแรง การลักขโมย การหมกมุ่นกับเกมและการพนัน ฯลฯ มีกิจกรรมส่งเสริมการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่มเพื่อนนักเรียน อย่างหลากหลาย ตามสภาพปัญหา เช่น เพื่อนช่วยเพื่อน พี่ดูแลน้อง ฯลฯ และนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหาได้รับการป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไขให้ มีพฤติกรรมดีขึ้น จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของไพบูลย์ เต็นสว่าง (2564) ได้ศึกษาการดำเนินงานและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัย ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาพบว่า โรงเรียนจัดทำโครงการหรือกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน โรงเรียนดำเนินการแก้ไขปัญหานักเรียนเป็นรายกรณีตามกลุ่มที่มีปัญหา โรงเรียนประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง และจัดอบรมครูที่ปรึกษาด้านเทคนิคในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ครูที่ปรึกษาดำเนินการส่งต่อภายในสำหรับนักเรียนที่มีปัญหา

2.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีเครือข่ายการส่งต่อภายในและภายนอกโรงเรียน มีการส่งต่อภายในและ/หรือภายนอกพร้อมกับข้อมูลผลการช่วยเหลือเบื้องต้น มีการติดตามประเมินผล สรุปรายงานงานผลการส่งต่อ มีการปรับปรุงพัฒนาการส่งต่ออย่างมีระบบ มีเครือข่ายสหวิชาชีพที่มีการจัดตั้ง มีแผนดำเนินงาน และมีกิจกรรมการประสานงาน การร่วมดำเนินงานป้องกัน แก้ไข และส่งเสริมดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างต่อเนื่อง จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของเทิดศักดิ์ ยะยอง (2562) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านดอยคำ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ตามกระบวนการบริหารงานวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง และเพื่อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านดอยคำ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านการส่งต่อ คือ ควรตรวจสอบระหว่างการดำเนินการว่ามีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการหรือไม่ มีวิธีแก้ปัญหายังไง นำเครื่องมือที่ได้จากการตรวจสอบในการดำเนินการกิจกรรมไปประเมินผล ถ้าเกิดปัญหาให้หาสาเหตุของปัญหา แล้วหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขถ้าผลได้ตามมาตรฐานที่วางแผนไว้ให้ดำรงไว้และพัฒนาต่อยอด และสอดคล้องกับปรมาภรณ์ สนิธิ (2560) เรื่องแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า ด้านการส่งต่อนักเรียน ในกรณีของการส่งต่อภายนอก ครูประจำชั้นนำส่งนักเรียนที่มีปัญหาให้กับครูผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากนั้นมีการบันทึกการส่งต่อนักเรียนไปยังองค์กรภายนอก ซึ่งมีผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการแก้ไขปัญหาตามสภาพปัญหาของนักเรียนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากนักเรียนกลุ่มเสี่ยงคือนักเรียนกลุ่มปกติ

ข้อเสนอแนะการวิจัย(Research Suggestions)

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษที่ 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมครูที่ปรึกษาใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน มีการสื่อสารข้อมูลด้านพฤติกรรมและด้านการเรียนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนก ฝ่ายปกครองฝ่ายวิชาการอย่างต่อเนื่อง จัดทำแบบบันทึกสุขภาพนักเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน สถานศึกษาและครูที่ปรึกษาควรมีการชี้แจง เสนอแนะและร่วมวางแผนในการแจ้งให้ผู้ปกครองได้ทราบข้อมูลนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเพื่อขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการปฏิบัติกับนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาอย่างถูกต้องไม่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกว่าตนเองแปลกแตกต่างจากเพื่อนเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียนแต่ละคนได้ถูกต้อง

1.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และการป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน ครูที่ปรึกษาและบุคลากรในโรงเรียนควรให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ตระหนักและเห็นคุณค่าในการเป็นผู้ดูแลและแก้ไขปัญหามากมาย ของนักเรียนอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนการทำงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับโมเดลรูปแบบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมสุขภาพจิต. (2544). คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ : อิมเมจกรุ๊ป.

เจตบดินทร์ บุญญรัตน์. (2565). แนวทางการดำเนินงานและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต

1. การศึกษาคนควาอิสระ คุรุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
ราชภัฏกาญจนบุรี.

ถวิลรัตน์ อาชาติ. (2560). สภาพและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน : กรณีศึกษา
โรงเรียนพานทองสาธิตบึงบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18.

วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร, 10(2).

เทิดศักดิ์ ยะยอง. (2562). การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านดอยคำ
อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ตามกระบวนการบริหารงานวงจรคุณภาพของเดมมิง.

การศึกษาคนควาอิสระ คุรุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เชียงใหม่.

- เบญจวรรณ นุ่นทอง. (2561). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 15(71).
- ปรมาภรณ์ สนิธิ. (2560). แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของ
โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ไพบูลย์ เต็นสว่าง. (2564). แนวทางการดำเนินงานและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน
ในโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี. การศึกษาคนควาอิสระ
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สุธิดา พงษ์สวัสดิ์. (2561). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิง
เนื่องบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตสังคม. กรุงเทพฯ : ชวนทิพย์.
- _____. (2559). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ : สหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2552). คู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษา
สำหรับเด็กพิการ. กรุงเทพฯ : บัศพอยท์.
- _____. (2555). แผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ. เชียงใหม่: ผู้แต่ง.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D.W. (1970, Autumn) Determining Sampling Size for Research
Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3).